

САНГА ОЛХ

№ 5 (1984) • Олунньу 7 күнэ, 2025 сыл, бээтинсэ • 12+

Бу
нүөмүргэ

Ыччат бэлиитикэтэ

Ыччат олоҕу хамсатар сүрүн
күүс буолуохтаах/3

Үөрэх

Эдэр байыас ыччаты
байыаннай үөрэххэ ынгыраар/4

"Килбиэннээх үлэ" сыла

Тутууга — 40-тан тахса сыл/6

Үөрэхтээһиннэ саҥа соруктар турдулар

Улууска — бу күннэргэ. Чурапчыга үөрэх
үлэһиттэрин олунньутаагы сүбэ мунньахтара буолла.

БЫЫСТАПКА ТҮГЭНИТТЭН. УЛЕНА МАКАРИНСКАЯ ХААРТЫСКАБА ТҮНЭРИИТЭ.

ТЭТТИК

Чурапчы нэһилиэгэр арыгы атыыта тохтоото

Бу туһунан Чурапчы нэһилиэгин дьаһалтата
иһитиннэрдэ.

Ол курдук, Чурапчы нэһилиэгин кииннэригэр
турар "Квартал" уонна "Вега" арыгыны
атыллыр маҕаһыыннар аһы утагы эргинэр
лицензияларын болдьоҕо бүтүүтүнэн, тохсунньу
28 күнүттэн итирдэр утахтары атыллылар
тохтоото.

Олохтоох нэһилиэнньэ, чуолаан Павел
Пинигин уонна Егор Борисов аатынан уулусса
олохтоохторо, Чурапчы киинигэр арыгы атыытын
утарбытара быданнаата, сотору юэминэн дириг,
утарар ис хоһоонноох суругу суруйан нэһилиэк
дьаһалтатыгар киллэрээри бэлэмнииллэр.

Чурапчылар - Үрдүкү лиигэ иһин!

Олунньу 5-9 күннэригэр Дьоккуускай куоракка
волейболга дьахталлар хамаандаларын иэки
ардыгар улахан чөмпүйэнтэт ыытыллар.

Үрдүкү лиигэ иһин — Нам, Уус Алдан, Мэнэ
Хаҥалас, Чурапчы, Мииринэй, Ньурба, Амма уо.да.
улуустартан дьахталлар хамаандалара кытталлара
былаанналар. Финалга тахсыбыт хамаандалар
2026 сыл сезонугар Үрдүкү лиигэ кыттар
быраабы ылыахтара.

Буйун уол соһуччу бэлэҕи онордо

Бахсы нэһилиэгин биир ытыктанар ыала
Илья Ильич уонна Ульяна Павловна Гоголевтар
уоллара, уопускагыгар кэлэ сылдьар анал
байыаннай дьайыы байыаһа Илья Гоголев Даниил
Барашков аатынан Бахсы орто оскуолатын
үөрэнээччилэригэр оболор эт-хаан өтүүнэн
сыйдалларыгар анаан инбэнтээр ылыналларыгар
соһуччу 200 тыһыынча суумалаах харчынан
көмөнү онордо. Нэһилиэк дьоно-сэргэтэ, оскуола
үлэһиттэрэ, үөрэнээччилэрэ байыаска махтал
тылларын тиэрдэллэр.

Чурапчытаагы Ис дьыала уорганын дьуһуурунай чааһын сводката

Чурапчы улуугугар ааспыт нэдиэлэҕэ о.э
тохсунньу 27 күнүттэн олунньу 3 күнүгэр дьэри
Чурапчытаагы Ис дьыала уорганын дьуһуурунай
чааһыгар барыта холбоон 23 сайабылыанна
киирдэ.

Чурапчы нэһилиэгин Октябрьскай аатынан
уулусса 23 нүмүрдээх дьэтин таһыгар суол
быһылаана тахсыбыт, эмсэбэлээнээччи суох.

Микрозаймартан харчы изэ ылан баран
төнүннэрбэт киһи ахсаана хас нэдиэлэ ахсын
элбээн иһэр, ааспыт нэдиэлэҕэ 9 киһи изэһин
төлөөбөтүн туһунан үгсүү кирибит.

Уопастыбаннай миэстэҕэ бэрээдэги киһи
биэс түбэлтэтэ таҕыста: ол курдук уопсай
дьэтир подьезтарыгар айдаарсыы, чааһынай
дьэтир элбэх киһи мустуута, эр киһи үлэлииргэ
мөһөйдээһинэ, олохтоох М. дьэтин таһыгар
итирик туруктаах киһи сылдыра бэлиэтэннэ. Ону
таһынан граждanka М. төрөппүт кыра саастаах
оботун урукку кэргэнэ А. кэлэн ыйытыта суох
илдэ барбытын туһунан, итини таһынан эр
киһи кыра саастаах оболоро баар кэмнэригэр
айдаара-айдаара ойобун кырбаабытын туһунан
сайабылыанналар киридилэр. Чурапчы
нэһилиэгин олохтооҕо, эр киһи дьэтиттэн тахсан
өр сүтэ сылдьан баран көһүнэ.

Чурапчыга күн-дьыл туруга

Олунньу
7 күнэ
БЭЭТИНСЭ

Олунньу
8 күнэ
СУБУОТА

Олунньу
9 күнэ
БАСКЫҤЫАННЫА

Олунньу
10 күнэ
БЭНИДИЭННИК

Олунньу
11 күнэ
ОПТУОРОУНЬУК

Олунньу
12 күнэ
СЭРЭДЭ

Олунньу
13 күнэ
ЧЭППИЭР

-33° -44°

-32° -39°

-29° -40°

-28° -41°

-28° -38°

-27° -35°

-26° -36°

Өрөспүүбүлүкэ сонуннара

Айсен Николаев искусственной интеллеги туттар соругу туруорда

Ил Дархан Бырабытталыстыба салалтатын кытары муньааар тус соруудахтарын толорууну бэрэбизиркэлээтэ. Ааспыт сылга 2023 сылы кытта тэҥнээтэххэ, соруудахтары толоруу уопсай таһыма үрдээбит эрэри, сорох хайысхаҥа ортоку көрдөрүүтүн намыһабын, ордук судаарыстыбаннай салайыны култууратыгар бэлэтээтэ. Айсен Николаев намыһах көрдөрүү иһин сэмэлэниэхтэрэ диэн эттэ. Ил Дархан итинэнэ санга национальнай бырайыактарынан үлэҥэ болҕомто уурда. Искусственной интеллеги бары салааҥа, ол иһигэр судаарыстыбаннай салайыныга, туттар соругу туруорда.

Юрий Трутнев эрэгийиэннэр баһылыктарыгар сүбэ муньаабы ытта

Дойду Бэрэсидьиэнин Уһук Илинги федеральнай уокурукка боломуочуйалаах бэрэстэбинтэлэ Юрий Трутнев уокурук эрэгийиэннэрин баһылыктарыгар энэргизтикэҥэ сүбэ муньаабы ытта. Айсен Николаев тыл этэригэр 2030 сылга эрэгийиэнгэ уот эниэргийэтэ тийибэт буолуута тахсын себүн ыйда. Ол эрэри, былаанга кирибит генерация санга эбийиэктэрин суотугар уот тийибэт буолуута суох оҥоһуллуосун бэлэтээтэ. Ону кытта гааһы хааччылар инфраструктура эргэрибитин эттэ. Чуолаан Дьокуускайга кэлэр ГРЭС магистральнай газопроводун бастагы утаҥын өрөмүөннээһини былаанга кылларан саҕаланыры туруоруста.

ИДьМ кэллиэгийэтин муньааҥа буолла

Өрөспүүбүлүкэ аҕа баһылыга Ис дьыала министриэтибэтин кэллиэгийэтин муньааар кытынна. Киини управление үлэтин бири түмүгүнэн буруйу оҥорууну арайыны уолсай көрдөрүүтэ үрдээбитигэр министриэтибэ тус састаабыгар махтанна. Статистика көрдөрүмүнэн, Саха-сирэ Уһук Илин уокуругар буруйу арайыны ахсаанынан саамай үрдүк көрдөрүүлээх уон эрэгийиэн иһигэр кирибит. Ил Дархан кэлиниги кэмгэ аныгы технологиялары туһанан буруйу оҥоруу, үбү-харчыны ыраактан уоруу ахсаана элбээн иһэринэн, буддьүт үбүн уорууну утары үлэҥэ, сокуоннайа суох урбааны боборго ураты болҕомтолоох үлэ эрийиллэрин бэлэтээтэ. Улуу Кыайыны 80 сыллаах үбүлүйдээх, Аҕа дойдуну көмүскээччи уонна Ийэ дойдуну көмүскээччи сылларыгар быраабы араначчылыыр уорганнар судаарыстыба көмүскэлини туһугар көтүөнэлэр ситимнэрин бөдөрҕөтөргө, ыччаты патриотизм тыһыныгар иитиҥэ холобур буолуохтарын туһунан Айсен Николаев бэлэтээтэ.

Быйыл Смарт- поликлиника үлэҥэ кириэ

Дьокуускайга аэропорт оройуонугар Смарт-поликлиника тутула турар. Бу сайын номнуо үлэҥэ киллэриллээтэ диэн Айсен Николаев эбийиэги баран көрүү кэниэ иһигиннэрдэ. Тутуу 6 этээстээх, 9 тыһ. кэриҥэ кв.м. нээнээх – манна улахан дьон уонна оҕо поликлиникалара, дыахтар консультацията тус-тускаааннаах буолуохтара. Симиэнэҥэ 600 киһини көрүөхтэрэ. Диагноз туруорар, терапия салаалара, сардананан эмтиир салаа, суһал көмө кабинета, күнүскү стационар уонна колл-киин үлэниэхтэрэ. Тутуу 65% бэлэм, билигин үлэ эбийиэк ис өттүгэр ытыллар, сэттинниги иттиги бэриллибитэ. Санга поликлиника Дьокуускай куоракка бири улахан маддэсинэ киһини быһымытынан үлэниэхтэ, аныгы маддэсинэ тэриллэринэн толору хааччыллыаҥа.

СӨ Ил Дарханын уонна Бырабытталыстыбатын
пресс-сулууспата.

Үөрэхтээһингэ санга соруктар турдулар

Улууска — бу күннэргэ. Чурапчыга үөрэх үлэһиттэрин олунньутааҥы сүбэ муньаахтара буолла.

Елена МАКАРИНСКАЯ

Ил Дархан Айсен Николаев бэйэтин ый-ааҥар оскуолалар бөдөн оҥорон таһаарар бырамыысыланнас тэрилтэлэрин, орто анал, үрдүк үөрэх кыһаларын кытта бири ситимнээхтик үлэлээһилэрин туһунан эппитэ.

Тохсунньуга ытыллыбыт үөрэх үлэһиттэрин өрөспүүбүлүкэтээҥи муньааҥа анал үөрэхтээһини идэ хайысхатынан сайыннарыныга туһуламмыта.

Улууспутугар бу үөһэ атиллибиттэргэ олодуран, олунньутааҥы сүбэ муньаах "Профильное обучение – основа личностно-ориентированного развития обучающихся" диэн ааттанан, икки күн устата ытылынна. Бастагы күн ЧГФКСИ, аграрнай-техничеккэй колледж базаларыгар араас хайысхаларынан төгүрүк остуоллар, тематическай экскурсиялар, пленарнай муньаахтар буолдулар. Үнүстүүтү, коллеһы кытта билигин олоххо баар кыһалалары туоратарга санга сүүрээниэри, хайысхалары тобулан, биригэ ситимнээхтик үлэлээһин көдүүстээх буоларын туһунан кэпсэтиилэр табыстылар. Ити үлэлэр түмүктэрэ муньаах резолюциялар кириэн, инники үлэҥэ-хамнаска туһуланнахтара.

Иккис күнүгэ "Айылгы" НАДь сүбэ муньаах үөрүүлээх уонна пленарнай чааһа тэрилиннэ. Фойеҥа оскуолалар, эбии үөрэхтээһин тэрилтэлэрэ бэйэлэрин үлэлэрин сырдатар быыстапкаларын туруордулар.

Пленарнай чааска улуус баһылыга Степан Саргыдаев, үөрэх салалтатын начаалынныыга Юрий Посельская, СӨ Үөрэх уонна наука министриэтибэтин бырайыактыыр офийын салайааччыта Алевтина Аргунова, АГИКИ информатика кафедратын доцента Ольга Готовцева, СӨ идэҥэ бэлэмниир киин сүрүн исписалиһа, өрөспүүбүлүкэтээҥи эдэр педагогтар ассоциацияларын бэрэссэдээтэлэ Мотрена Федосеева, ЧГФКСИ ректора Иннокентий Готовцев, аграрнай-техничеккэй колледж дириэктэрэ Василий Гуляев кыттыны ыллылар. Модераторынан улуус баһылыгын социальнай боппуруостарга солбуйааччыта Мария Кронникова үлэлээтэ.

Сүрүн дакылааты үөрэх салалтатын начаалынныыга Юрий Посельская оҥордо. Улуус баһылыга Степан Саргыдаев бэйэтин дакылаатынан кытынна, үөрэх үлэһиттэригэр соруктары туруорда. Киин бастыҥ үлэлээх оскуолаларга, уһуйааннарга харчынан сэртификэттэри туттарда.

Ол курдук, 400 тыһ солк сэртификэти С.Д.Флегонтов аатынан Хадаар орто оскуола-та, 300 тыһ солк сэртификэти П. И. Борисова аатынан "Умыба" уһуйаан, 100 тыһ солк сэртификэти "Үөрүү" оҕо дьоҕурун сайыннарар киин, А.П. Листиков аатынан үөрэтэр-оҥорон таһаарар кэбинээт ылылар. "Бастыҥ уопсай үөрэхтээһин тэрилтэтэ" анал аат 3-с үрдэлин Мугудай, 2-с үрдэлин С.А. Новгородов аатынан Чурапчы уонна 1-кы үрдэлин Дириг оскуолалара ылылар. "Бастыҥ уһуйаан – 2024" анал аат 3-с үрдэлин "Умыба", 2-с үрдэлин "Чуораанчык" уонна 1-кы үрдэлин "Тулдукчаан" уһуйааннарга интэрдилэр.

Чурапчы улууһун бочуотунай грамотатынан улуустааҥы үөрэх салалтатын начаалынныыгын солбуйааччы Афанасий Максимов, Д.П. Коркин аатынан ЧРОСИО учуутала Надежда Барашкова, о.д.а. наҕараадаланылар.

Убаастабыллаах педагогтар,
үөрэхтээһин эйгэтин үлэһиттэрэ,
салайааччылар!

Улууска үөрэхтээһин уонна иити үлэтин хаачыстыбатын, көдүүһүн тупсарар сыаллаах манньк соруктары туруорабын:

- Дойдубут экономикатыгар суолталаах, тийбэт каадырдары учуоттаан, Бэрэсидьиэн уонна Ил Дархан туруорбут соруктарын толорууга улууспутугар профильнай үөрэхтээһини ытыыга, үөрэнээччилэр математика уонна информатика предметтэрин профильнай таһымын талан экзамены туттарыларын ситиһэр үлэни күүһүрдэргэ;

- РФ Бэрэсидьиэнин тыа хаһаайыстыбатын салаатын сайыннарыныга туһуламмыт соруудахтарыгар олодуран, дойду Бырабытталыстыбата госбыраамааҥа уларытылары киллэрдэ. Ол иһигэр тыа сириг оскуолаларын агрокультуураларыгар профильнай предмет учууталларыгар ыйга 30 тыһыынча солкуобайдаах көбүлүүр төлөбүрү көрөргө, ону таһынан манньк кылаастарга эбии үөрэхтээһининэн хабыллар оҕолорго тоҕоостоох усулуобуйаны олохтуур сыаллаах хапытаальнай өрөмүөн уонна хааччыллы сорох чааһын төлүүргэ диэни киллэрдэ. Биһиги улууспут агро хайысхалаах оскуолаларыгар бу бырагырааманы үөрэтэн, көмөнү туһанарга үлэни ытталларыгар;

- Үөрэх уонна тыа хаһаайыстыбатын салалтатыгар Дириг уонна Төлөй орто агрооскуолаларыгар материалнай-техничеккэй хааччыллылары тупсарарга диэн улуустан 2 мелүүөн солкуобай суумалаах үбү көрүү үлэтин ытталларыгар;

- Маны сэргэ агро хайысхалаах оскуолаларга оҕолор урбаан ныматын туһанан, эбии дохуоту киллэрэллэригэр туһуланар үлэни ытарга этии киллэрэбин;

- Үөрэх салалтатыгар уонна С.А. Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатын салалтатыгар судоверфь профильнай кылааһын тэрийэргэ үлэни ытталларыгар;

- Төрөөбүт тылбытын харыстааһын хайысхатыгар улуус библиотэтикэлэригэр сахалы тыһынан сангарыны, биһикин көбүлүүр тэрээһиннэри ытарга уонна оҕолорго аналлаах сахалы тыһынан кинигэлэри элбэтэргэ;

- Уһуйааннар, оскуолалар салалталарыгар санга күнү сахалы тыһынан эбэрдэлээн саҕалыыр, сахалы тыһынан сангарыны көбүлүүр хамсааһыннары олоххо киллэрэргэ;

- Улууспутугар маассабай спорду тэрийиҥэ оҕолор спортивнай дыарыктарга сылдыалларын, уроктар быыстарыгар сыннылан кэмнэригэр педагогтар, үөрэнээччилэр эт-хаан хамсаныларын оҥороллорун ситиһэргэ уонна араас курактэһиилэри элбэтэргэ.

- Үөрэнээччилэр тустуунан дыарыктаналларын көбүлүүр сыалтан, тустуу дыарыга суох Амма, Арыылаах, Одьулуун, Соловьёв, Хайахсыт, Иван Михайлович Павлов аатынан Чурапчы орто оскуолаларын, Чурапчытааҥы гимназия дириэктэрдэрэ бу хайысхаҥа сөптөөх усулуобуйаны тэрийиҥэ үлэни ытаргытыгар, улууска 13 оскуолаҥа тэриллэн турар көрдөрүүнү 20-гэ диэри элбэтэргэ. Быйыл бу сыалга улуустан көмө үбүлээһин Сылан, Кытаанах оскуолаларыгар көрүлүүгө.

Бу соруктар туолууларын тус хонтуруолбар ылабын уонна олоххо киириэхтэрэ диэн эрэнэбин.

Быйыл улахан болҕомтону Улуу Кыайыны 80 үбүлүйдээх сылыгар уонна улууспут тэриллибитэ 95 сылыгар ууран, оҕо-ыччаты патриотическай тыһыныга иити, историяны үйэтити тула ууран үлэни тэрийэргэ ытырабын.

Ыччат олоҕу хамсатар сүрүн күүс буолуохтаах

Ыччат бэлиитикэтэ. Чурапчытааҕы Ыччат киинигэр улуус нэһиликтэрин баһылыктара улуустааҕы ыччат актыбын кытта көрүстүлэр

Марфа ПЕТРОВА

Мунньаҕы улуус дьокутаата Ульяна Атласова илээн-саҕалаан ытта. Дьаһалга улуустааҕы ыччаты кытта үлэсэ сүрүннүүр исписэлиис Алгыстаана Федорова көрүлэр боппуруостары туруорда.

Ол курдук, бастахынан, ыччаты кытта үлэни күүһүрдүргэ каадыр боппуруоһун көтөхтө. Хас бириднэ нэһиликтэ ыччат дьыалатыгар хамнастаах исписэлиини аныыр тодоостоодун эттэ. Иккиннэ, СӨ Ил Түмэн иһинэн үлэллэр Ыччат парламентин форума Чурапчыга ытылларын, онно көмө буолалларыгар ытырда.

Сарыал Сивцев, Чурапчы нэһилиэгин ыччата:

«Төһө да ыччат олоҕу хамсатар күүс буоллар, кэнники кэмгэ, чуолаан пандемия кэнииттэн эдэр дьон нэһилиэк, улуус уопсастыбаннай олоһор, сайдыытыгар кыттыылара аҕыйаата, көхтөрө намтаата. Онуоха ыччаты көбүлээһингэ нэһилиэк баһылыктара туох үлэни былаанньыларын сырдаттылар. Олортон ыччат мунхатын, куйуурун тэрийээри сылдыалларын биһирээн иһитим. Ону сэргэ ыччат форумнарын улуус эрэ киинигэр буолбакка, нэһиликтэргэ эмиэ тэрийэр туһунан этиини сэргэтим.

Каадыр боппуруоһугар кириэххэ, эбии үлэ миэстэтин көрүүгэ кэккэ уустуктар баалларын бэлиэтэтиллэр. Ол иһин

нэһилиэк аайы ыччат уопсастыбаннай түмсүүтүн тэрийэр тодоостоодун эттиллэр. Манна хамсааһынны биһирэ киһиэхэ соннообокко, хас бириднэ тэрийтэттэн бириднэ бэрэстэбинтэли аһаан, актыбын тэрийэр ордук дин санаатым. Холобур, оскуолаттан, тыа хаһаайыстыбатын салаатыттан, култуура хайысхатыттан о.д.а. туһааннаах хайысхалартан аныахха сөп. Кыччаабыта биэс киһи буолуохтаах. Оччоҕо нэһилиэк дьаһалтатын, улуус ыччатын сэбиэтин, түөлбө салайааччыларын кытта ситимнээх үлэ ытыллыа этэ. Ыччаттар туһааннаах устаап оностон, былаанньынан табыгастаах бириэмэни аттаран, көрсүөхтэрин сөп этэ. Онно санааларын үлэстэн, идийэлэрин олоххо киллэрэн, нэһилиэк сайдыытыгар сүткэн кылааттарын киллэриэхтэрэ дьин эрээнбин.

Манн таһынан олунньу 20 күнүгэр СӨ Ил Түмэн иһинэн үлэллэр Ыччат парламентин өрөспүүбүлүкэтээҕи форума Чурапчыга тэриллээри туһар. Бу дьаһалга улуус өттүттэн нэһилиэк ыччаттарын кытыннарыахпыт баҕарабыт. Форумна хайысхаларынан ыччат бэлиитикэтин тула киэн ырытыһымылар буолуохтара. Ол түмүгүнэн кирибит сүрүн этиилэри тийэн, сокуонна уларытылары киллэрэргэ, тыа сириин сайдыытыгар туһуламьыт бырагырааманы суруйарга үлэллэниэхтэрэ.

Мунньахха кирибит этиилэр барыта боротокуолга кири-

дилэр. Салгым ыччат исписэлиинэ Алгыстаана Николаевна салайытынан үлэ балаһыаньата оҕоһуллан, түмсэн салгыи ситиһилээхтик үлэлиэхпит.

Бу күн дьаһал кыттыылаахтара Ыччат киинигэр Афанасий Петрович Мунхалов төрөөбүтэ 90 сылыгар аналлаах аныгылы тыыннаах быыстапканы сэһэргэн көрдүлэр. Бу хамсааһынны улуустааҕы ыччат сэбиэтэ тэрийбит. Быыстапкага турбут үлэлэри Алгыстана Федорова сийили билиһиннэрдэ. Кини: «Биһир дойдулаахпыт Афанасий Петрович үлэлэрин аныгылы тыыннаан, кини аатырбыт хартыыналарын нейросеть көмөтүнэн тилиннэрэн, хамсыыр оҕордубут. Онон эдэр көлүөнэ өттүттэн талааннаах, ураты көрүүлээх худуоһунньуктук айымньыларыгар киэн болҕомто уурулунна», - дьин бэлиэтэйтэ.

Быһа эппиир. «Саҥа олох» быһа биэриитигэр кылаабынай быраас Николай Сивцев ыалдыттаата

Наталья СИБИРЯКОВА

Ааспыт чэппиэргэ биһиги «Саҥа олох» эрдээксийэ-бит ытар быһа биэриитигэр улуустааҕы киин балыһа кылаабынай бырааһа Николай Сивцев ыалдыттаата.

Өрүү буоларын курдук, доруобуйа харыстабылын боппуруостара дьону-сэргэни интэриэһиргэтэрин быһымынан, син балай да киһи кириэн көрбүтэ-истибиһтэ. Ол эрэн улуус олохтоохторугар аһаан бу быһа биэриин сүрүн информациятын таһаарарга сорунубут.

2024 сылга Чурапчы улууһугар үгүс саҥа эбийиэк үлэсэ кирибитэ, онтон биһирдэрэ улуустааҕы киин балыһа иккис уочарата буолар. Бу - чахчы даҕаны нэһилиэнньэни бүтүүн ордук үөрдүбүт кэ-

тэһиллээх түгэн диэтэхпинэ, бука сымсатым буолуо. Урукку курдук үгүс эбийиэги кэрийэн аһаалыс-туттарар, көрдөрөр кыһалланы умнан, барыта биһир сиргэ аныгылымы аһаараттаах саҥа, сылаас дьыаһэ кириэн, дьон-сэргэ санаата көтөбүлүбүтэ улуус дьаһалтатын 2024 сыллаах үлэтин отчуотуттан да көстөр. Ол курдук, Николай Сергеевич этэринэн, быһыл нэһиликтэринэн отчуот мунньаһар олохтоохтортон доруобуйа харыстабылыгар сыһыаннаах ыйыты, ааспыт кэмнэргэ холоотоххо, биллэрдик аҕыйаабыт.

«Кэнники кэккэ сылларга улууска демография боппуруоһа сытытык туран эрэр. Оҕо төрөөһүнэ лаппа аҕыйаата. Ол кэмгэ киһи өлүүтэ үксүүр, манна сүрэх-тымыр ыарыылара, араас уорганнарга

искэн тахсыыта уо.д.а. ыарахан ыарыылар төрүөт буолаллар, ону таһынан тас дьайыттан олохтон барыы элбээтэ, ол эбэтэр оһоллоһуу, саахалга түбөһүн, байыаннай дьайыыга суорума суолланьы...

Дьон доруобуйатын көрөн, куттал баарын-суоһун эрдэтэн билэн, сэрэтии, эмтэнии үлэтин ытарга ааспыт сыллааҕы «Ыал саргыта» сыл бырагырааматыгар сөп түбэһиннэрэн диспансеризацияны нэһилиэнньэ ортотугар күүскэ киллэрбиһпит түмүктэри биэрэн эрэр дьин бэлиэтиэхпин баҕарабын. Бу үлэ салданан барар. Ытыллыбыт диспансеризация түмүгэр, холобур, үгүс дьон, нууччалыы эттэххэ, доруобуйаларынан «в группе риска» сылдыаллара биллэн, учуокка туран, туһааннаах сүбэни-аманы ыллылар, эмп.

битэмийн анатан, туруктарын тупсараллар. Холобур, хааннарын баттаһына аһара үрдүк эбэтэр намыһах, ыйааһынара саастарыгар, унуохтарыгар сөп түбэспэт, куһаҕан дьаллыктаах уо.д.а. көрдөрүүлэрэ нуормага эпизоттээбэт дьон маньык учуокка туруохтарын наада.

Медицинскэй үлэһитинэн хааччылымы боппуруоһа быһаарыллар, сотору кэмийэн улуус үрдүнэн ханна итэһэс баарынан барытын булуохпут дьин эрэллээхпит. Сүрүн исписэлистербит бары үлэлини олоһолор, терапевт, педиатр быраастар итиэннэ проф кабинет үлэ күнүтэр киһэ 8 чааска, суботаҕа эбиэккэ дьэри үлэллэр буолбуттара эмиэ нэһилиэнньэ өттүттэн сүрдээһин биһирэннэ», - дьин Николай Сергеевич кылгастык билиһиннэрдэ.

Быһа биэриин саҕаланьытыгар кини улууспутугар доруобуйа харыстабылын эйгэтигэр статистиканы ааспыт сыллардааҕы көрдөрүүлэргэ тэннээн кэспээтэ итиэннэ сурутааччыларбыт ыйытыларыгар хоруйдаата.

Нэһилиэнньэттэн үксүн «С» категориялаах суоппар дастабырыанньатын ыларга ирдэнэр медицинскэй көрүүгэ, дьахтар доруобуйатыгар, инбэлиит дьонго дьыаһэ тийэн миэстэтигэр көрүүгэ-истиһгэ, стоматология үлэтигэр сыһыаннаах ыйытылар киридилэр. Сийили быһа биэриини QR код ситигинэр кириэн көрүн, «Саҥа олох» Rutube каналыгар сурутун.

Видеоу
бу ситигин
кириэн
көрүн

Эдэр байыас ыччаты байыаннай үөрэххэ ынгырар

Үөрэх. “Эр санаа” уордьан кавалера Виталий Матвеев анал байыаннай дьайыыга хорсун-хоодуот сырыларынын сырдатта

Сэмэн ЖЕНДРИНСКИЙ

Сахада “Уол оҕо биир күн – ат уорбатыгар, иккис күн – ат өрөбүтүгэр” дьээн олус табатык этиллибит өс хоһооно баар. Эдэркээн Виталик олоҕо эмиэ хара маннай-гыттан остуол нүурун курдук көбүс көнө буолбатах этэ.

Анал байыаннай дьайыы саамай хаан тохтуулаах кыргыһыларыгар сылдыбыт морской пехота эдэркээн байыаһа, син биир атын оҕолор курдук меник-теник оҕо сааһа маннай Иван Павлов аатынан Чурапчы орто онтон Семен Андреевич Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолаларыгар ааспыт. Ол кэнниттэн үрүһ уутунуу уста сытар олохпун сүүрүтүн устун Чурапчытааҕы аграрнай-техничеккэй кэллиэскэ туттарсан кириэн электрик идэтин баһылаабыт. Ити кэмнэргэ аармыйа сулууспатыгар бэрт кыратык даҕаны сокуону кэспит ыччаттары байыаннай сулууспаа ылбаттара. Онтон анал байыаннай дьайыы саҕаламмыт кэмигэр Виталик үһүнү-киэги толкуйдуу барбакка, бэйэтин баҕа өттүнэн хантыраак баттаһан Украинада ба-

рарга сананар. Ийэтэ барахсан, төрөппүт уолун туһугар төһө даҕаны сүрэх айманнар, бэрт өрдөөтүтүн ыра санаа оностубут байыаннай буолуон баҕатын уйгуурдумаары, хараһын быһа симэн туран, ыраах сулууспалы барарын утарбатаҕа, саха киһитин сизиринэн чуумпук “этэнгэ эрэ сырыт” дьэхтэбитэ.

Дьэ, итинтэн саҕаламмыта Чурапчы уолун байыаннай, хорсун-хоодуот сырыларына. Хас эмэ ыйдаах үһүн, уһуукутаах үөрүйэхтэри ааһан, рядовой Виталий Матвеев, Арасмыйа уонна ДНР Дьоруойа Дмитрий Егоров-Сунтаар сулууспалаабыт, номоххо кирибит Чуумпу акыйааннааҕы флот 155-с туспа гвардейскай биригээдэтин устуурмалыыр чааһыгар түбэспитэ. Манна сахалар үһүөлэр этэ: Ньурбаттан, Ханаластан уонна Чурапчытан кини баара. Эдэркээн байыас хара маннайгыттан мунан-тэнэн хаалбакка, харса суоһун киллэрэн араас дуоһунастарга бэйэтин үчүгэй эрэ өттүтүн көрдөрбүтэ. Инники кирибингэ хаста эмэтэ кириэн, өлүү айаһын элбэхтэ өнөйөн Угледар, Новомихайловка анынан уоттаах кыргыһыларыгар бэрт эрэйинэн тымынаах

ордон “Эр санаа” уордьанынан, “Уһууччу көрдөрүүтүн иһин”, “Бойобуой үтүөлэрин иһин” мэтээллэринэн наҕараадалааммыта.

Орубуна биир сыл аннараа өттүгэр атаҕар иккис бааһырымытын ылан, Ростов-на-Дону байыаннай госпиталыгар ый кэрингэ эмтэнэн, онтон өссө биир ый реабилитацияны ааһан төттөрү сэркилэспит чааһыгар төнүбүтэ. Онно тийээтин кытары, хата кини дьолугар, Благовещенскай куоракка баар Сэбиэскэй Союз маршала Константин Рокоссовскай аатынан Жуков уордьаннаах Илин Уһуктааҕы үрдүкү уопсай Сэбиллениилээх күүстэри хамаанда -

лыыр училищеда үөрэххэ барарга этии кириэр. Виталий Александрович, биир даҕаны мүнүүтэ толкуйдуу барбак-

ка, тута сөбүлэһэн, былырын сайын ити училище морской пехотатын курсамынан буолбута. Бу аатырбыт училищени бэйэлэрин кэмнэригэр анал байыаннай дьайыы кэмигэр үтүс хорсун быһыыны көрдөрбүт РФ Дьоруойдара “Черная Мамба” устуурмалыыр этэрэтин хамандыра, гвардия майора Игорь Юргин уонна 252-с мотострелковой полк хамандыра, гвардия майора Николай Соболев ситиһиилээхтик үөрэнэн бүтэрбиттэрэ.

Гвардия ефрейтора бу күннэргэ төрөбүт Чурапчытын улууһугар кэлэн “Бастыҥнар хамсааһыннарын” кытары үөрэммит Семен Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатыгар, Иван Павлов аатынан Чурапчы орто оскуолатыгар, Егор Борисов аатынан киин архыып-библиотекагыгар сылдьан оскуола үөрэнээччилэрин кытары көрүстэ, салгыы Дмитрий Коркин аатынан интерниэт-оскуолада уонна Василий Соловьев-Волот Воотур аатынан Хатылы орто оскуолатыгар оҕолору кытары көрсүһэн бэрт интерниэтин кэспитилэри тэрийдэ, анал анкеталары толоттордо. Оҕолор бука бары бойобуой дьайыы бэтэрээнэ тугу кэспирин олус болгомтолоохтук иһитилэр, интерниэтиригэр боппуруостарын бэрэниэр туоһуластылар.

Чурапчы хорсун уола инники олоһун бүтүннүү байыаннай дьыаланы кытары сибээстиир бигэ санаалаах. Аны үс сылынан этэнгэ үөрэҕин бүтүрдэһинэ, Виталий Александрович Матвеев лейтенант

Виталий Матвеев

“Байыаннай үөрэххэ туттарсыыны анал байыаннай дьайыыга барар курдук ылынымыахтарын наада. Ордук тыа сиригэр олорор дьон саарбахтыырбыт, үгүһү өйдөөбөтүт элбэх. Билигин кэммит оннук буолла, «Дойдуга сулууспалааһын», «Дойду туһугар туруулаһыы» дьээн өйдөбүллэр күөрэйдилэр. Армия дьээн син биир ханнык баҕарар эр киһиэхэ туһалаах, оттон байыаннай үөрэх эдэр киһиэхэ бэрэрд өрүтэ баһаам. Биһиги үөрэхпит чааһын этэр буоллаха, олорор, үөрэнэр усулуобуйа олус үчүгэй, бэйэ икки ардыгар сыһыан урукку курдук буолбатах, омууттан тутулууга суох бука бары даҕар-атас буолан сылдыабыт, үөрэх кэмигэр сылга иккитэ уолпуска ылан дойдугар кэлэн барабын, үөрэх кэмигэр хамнастанабын уонна Благовещенскай куорат оттон бу турдаҕа дии. Хас биридин оҕо биһиги училищебытыгар туттарсан кириэрин 90% мэхтиэлибин”, - дьээн Виталий Александрович кэспир.

званиетын ылан, взвод хамандырынан аанан, байыаннай чааска салгыы сулууспалаа турдаҕа. Итинн таһынан гвардия ефрейтора быһыл “успуорт маастарын нурматын толорбут киһи” дьээн этиитинэн суруйуубун түмүктүүбүн.

Дьайыыскалар дьоруой тусархыы быттан ылыһыннылар

И.М.Павлов аатынан оскуола үөрэнээччилэрин кытта көрсүү түгэнэ. Аалтар хаарыскада түбүктүтэ

Доборум Миитээ Чечебутов туһунан ИСТИН санаанан

Кэпсиэхпин баҕарабын. РСФСР үтүөлээх учуутала, Чурапчы улуусун ытык киһитэ Д. П. Чечебутов 88 сааһа

Виталий НЕУСТРОЕВ

Мин үйэм уһаан 85 сааспар тийбит кырдыаҕас, биһиргэ үлэлээн алтыспыт табаарыстарым, аймахтарым, чугас дьоннорум тустарынан отуттан тахса кинигэ ахтыы биэрбит эбиппин.

Ортон 67 сыл устата эн-мин дэсхэн кэлбит, устудьоннуур сылларбыттан доҕордоспут, өссө биһир хоско олус илээхтик олохтох доборум Чечебутов Миитээ туһунан биһир буукубаны тэһэ аспаах эбиппин. Ити, арааһа, бүтүгүнү күнгэ диэри аргыстаһа сылдьарбыттан уонна киһим аата-суола бедөһүтүн (РСФСР үтүөлээх учуутала, Саха Өрөспүүбүлүкэтин норуодунай учуутала, Чурапчы улуусун ытык киһитэ) киэптэтэрибиттэн да буолуон сөп.

Мин 1958 с. Чурапчы орто оскуолатын бүтэрбит сылбар СГУ ИФФ РОЯШ – 58 устудьуона буолбутум. Үөрэх кэннигиттэн эдэр киһи эппин-хааммын тэһиттэри, эрчийтэри спортивной секцияҕа (баскетбол) суруйтардым. Миитээлиин онно аан бастаан билсибиппит. Сүрдээх сылбырда, мүччү ойон шит аныгар баар эрэ буолбут буолара. Устудьуоннаабыт иккис сылбыттан Чечебутов Д.П., Иванов Н.С., Кайдалов К.Г. уонна мин төрдүө буолан биһир хоско олус бөркө олохтохпут.

Миитээ Чечебутов тахсылаах үлэлээх салайааччы, талааннаах дириэктэр буоларыгар устудьуоннуур сылларыгар олук ууруллубут эбит диин сыаналыбын. Того?

Бастагытынан, Саха норуотун тыл үөрэхтээхтэрин чулуу учууталларыгар (учуонайдарыгар) уһуйуллубутунан. Холобур, Дьячковская Н.Д. пнд, Григорьев Н.С. пнк, Антонов Н.К. пнд, Кардашевская Г.Р. пнк, Башарин Г.Р., Романов И.М. инд.о.д.а.

Иккиһинэн, биһиргэ үөрэммит оҕолоро сахалыы куттаах, сахалыы сиэргэ-туомна оскуола үөрэнэ сылдьахтан интилибит эбиттэр. Калын бу устудьуоннартан саха омугу аатырдар учуонайдар, суруйааччылар, учууталлар тахсыбыттар. Холобур, Протоконов В.Н. (Бырдыахаанан), Алексеев М.П. (Далсы) - учуонайдар, Тарабукин В.А., Постников Ф.Ф., Дмитриев И.А. – суруйааччылар. Третьяков, Чечебутов Д.П. – РФ үтүөлээх учууталлара, Омуков В.В. – партийнай, советскай үлэһит.

Мин бу ааттаммыт ытык дьоннору сирэй билбит-көрбүт, кэпсэппит буоламмын ахтыбар киллэрбиппин сөптөөбүнэн ааҕабын.

Биһиги биһир хоско олохтох уолаттар: Иванов Николай Семенович, Кайдалов Ким Георгиевич, Чечебутов Дмит-

доровнаттан элбэххэ үөрэммит булуохтаах. Дмитрий Павлович кылгас кэмгэ оскуола-интеринээккэ үлэлээн ааспыта. Онно Коркин Д.П., Ермолаев В.Ф. (биллиилээх агроном, эпосовед) кытта биһир дьизэбэ олохтох. Дмитрий Петрович Коркины учуутал быһыытынан үрдүктүк сыаналыыра: «Кини улуу тренер буолбатаҕа да буоллар, чулуу учуутал буолуо этэ», - диин бөркө астынан кэпсири.

Сэбискэй кэмгэ комсомол партия салаата, резервэ этэ. Үөрэнээччи ыччат үөрэххэ барар буоллаҕына комсомол райкомун путевката суох үөрэххэ кыһан туттарсыбата, эбэтэр комсомолец партияга киирэр буоллаҕына комсомол РК рекомендацията хайаан да ирдэнэрэ. Мин соторугааҕыта архыыптан, 1965-1967 сс. комсомолга үлэлээбит дьыалаларбын көрдөнө сылдьан, 1966 с. олунньу 22 күнүгэр райкомол бюротун сэбискэтигэр кэтиллэ тустум. Онно биһир пуунунан Чечебутов Д.П. ССКП кандидатынан киирэрингэр сөбүлэһэн бюро уурааҕын таһаарыт эбиппин. Онон табаарыспар Амма орто оскуолатыгар дириэктэрийинэн аананытыгар бастагы олуту уурсубут эбиппин.

Дмитрий Павлович 1966 с. мин дойдубар Амма орто оскуолатын дириэктэрийинэн аанан үлэли киирбитэ. Оччолорго Амма орто оскуолатыгар (1966-1974 сс.) аҕыс сыл дириэктэрийинэн үлэлээн бу оскуоланы, оройуон эрэ таһымыгар буолбакка, өрөспүүбүлүкэ биһир бастыҥ үлэлээх оскуолаларын кэккэтигэр таһаарбыта. Бастаан туран, материальнай-техничеккэй базаны бөдөрөтүүгэ сүрүн болломтотун уурбута. Ол курдук, мин өйдүүрбүмүн, 1970 с. В.И. Ленин 100 сааһын көрсө 320 миэстэлээх Чурапчы оройуонугар аан бастаан типовой оскуола тутулан үлээ киирбитэ. Бу Мындаҕайыга эрэ буолбакка, бүтүн Чурапчы оройуонугар, революцияга тэҥнээх событиэ этэ. Онон Чечебутов Д.П. улууска бастагы типовой оскуола капитана, флагмана буолар. Маны таһынан, Ленин аатынан колхоз бэрэссэдэтэлэ Николаев Е.С. дьаһалынан оскуола сабыс-сага прицептээх «Беларусь 82» трактор, «ГАЗ-51» массына бэриллбиттэ. 75 миэстэлээх сага интернат дьизин туттарбыта. Амма кытылын үрдүгэр оҕо сыннылан лааҕырын туттарбыта билинээннэ диэри туһалым туар.

1967-1968 сс., 1968-1969 сс. уо.с. биһиги дьизэ жүргөн дойдубутугар, Амма орто оскуолатыгар, үлэлиир буоллубут. Бөдөһөһөннэ диэри кытылааҕынан-хамнааҕынан бырахсыбыт, биһир интигэн аһабыт, биһир оронго утуйбут табаарыһым миэхэ «тойон» буолан хаалла. Миэхэ испэр кутуйах

хаамар: табаарыһым «тойонун» биллэрэн хоноччу туттар дуу, эбэтэр уруккулун сыһыаны олохтох дуу? Дьолго, табаарыһым сыһыаны уларыппатаҕа, оттон үлээ (оскуола) мин субординацияны тутуһар буоллаҕым.

Кини ырааҕы анааран кэскиллээхтик, олохтоохтук үлэлиир дьолунаах салайааччы, оскуола дириэктэре буоларга айылҕаттан аанан төрөөбүт дьизэ быһааччы этэбин. Кини сыллааҕы үлэ былааннарын үөрэх дьылын саҕалыр педсоветка биһиргэттэрэр, ол кэнниттэн чизпэрдээҕи, ыйдааҕы, издизэлтээҕи былааннар чуолкайданаллар. Хас биһирдиги учуутал хайдах таһымнааҕын, бэлэмнээҕин биллэри уруктарга, кылаас мунньахтарыгар, пионерскай, комсомольскай мунньахтарга, кылаас таһымнааҕы бары тэрээһиннэргэ былааннаахтык сылдьара, сүбэ-ама, ыйы-кэрдиги биэрэрэ. Кырдыга, биһир да урукка сылдьыбакка эрэ учуутал үлэтигэр хайдах сөптөөх сыанабылы биэрэххэ сөбүү?

Айымньылаах, түбүктээх, былааннаах үлэ түмүктэрэ сотору биллибитинэн барбытара. Амма орто оскуолатын үлэтин уопута улууска эрэ буолбакка, өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн тарҕаммыта. Математика кабинета (Хатылыков А.М.), физика кабинета (Попов А.А.), үлэ уругун кабинета (Потапов П.П.) методкабинет (завуч Необутова М.М.) базаларыгар тиһигин быспакка улуустааҕы, кустовойдааҕы, өрөспүүбүлүкэтээҕи учууталлар, завучтар семинардара ытыллаллара. Учууталлар үлэлэрэ үрдүкү сапаттан сыаналанар буолбуттара. Ол курдук, Сысолятина М.М. ССРС үөрэҕэрийин туйгуна, Дьячковская Г., Хатылыков А.М. Саха Өрөспүүбүлүкэтин үтүөлээх учууталлара, РФ, Саха Өрөспүүбүлүкэтин үөрэҕэрийин туйгуннарын Абрамова А.С., Попов А.А., Потапов П.П., Егоров Н.Н., Васильев С.О., Дидоров М.М., Чечебутова А.Д. о.д.а. буолбуттара. Бу оскуола үлэлээбит география учуутала Кондратьев П.П., история учуутала Санников В.Н. ЯРИУ үлэһитэ, куорат оскуолатын дириэктэре буола үүммүттэрэ, педагогическай наука кандидата этиллэрэ, начальнай кылаас учуутала Яковлева (Диодорова) Л.А. РОНО методиһа, Попов Г.Г. биллиилээх суруналыыс, «Сага олох» хаһыат эрдэктэрэ буоларга тийэ үүммүттэрэ. Муза Михайловна улууска биһир саамай үчүгэй үлэлээх завуч буолан үлэтин уопута улууска, өрөспүүбүлүкэ тарҕаммыта, дьон-сэргэ, коллегаларын ытыктыбыллынан туһанара. Оскуола дириэктэре Чечебутов Д.П. 1968 с. Арасыйыа учууталларын съезигэр делегатынан талыл-

лар чизскэ тиксибитэ.

1975-1977 сс. оройуон үөрэҕин салаатын сэбиэдиссэийинэн таһаарылаахтык үлэлээбитэ. Хатылы орто оскуолатыгар дириэктэрийин 1974 с., 1977-1991 сс. бэйэтин суолун-иһин хаалларар курдук үлэлээбитэ, оскуоланы улуус биһир бастыҥ үлэлээх оскуолатыгар таһаарбыта. Бу оскуола завуч Кузьмин Эдуард Алексеевичтың олус табыллан, сөҕнөһөн, үчүгэй тандем буолан үлэлээбиттэрин бэлиэтиир тоҕоостоох. Оҕо сайынныгы сыннылантын базатын Бабаҕа образцовыйына туттарбыта, сыллата ити лааҕыр базатыгар улуустааҕы, өрөспүүбүлүкэтээҕи семинар мунньахтар ытыллар буолбуттара. Өрөспүүбүлүкэтээҕи үлэ-сыннылан лааҕырдан керүү куонкурстарыгар бастагы, иккис миэстэттэн түспүттэрэ. Бу лааҕыр начальнигынан уһун кэмнэргэ дууһатын ууран үлэлээбит Г.Н. Аммосовы бэлиэтиир хайаан да наада. Хатылы оскуолатын базатыгар «Комсомол албан аата» музей (салайааччы Саха АССР үтүөлээх учуутала Соловьев Н.С.) Сэбискэй былаас эстиэр диэри олус бөркө үлэлээбитэ. Оҕолору байыаннай-патриотическай тыынна иппитэ, суолтата тугуна кэмнэһинэй?

Аҕа Дойду сэриинин бэртээһинэ, Кыһыл Сулус «Орден кавалера», СӨ култууратын үтүөлээх үлэһитэ Ефимов Г.Д.: «Чурапчы улууһа үстэ өлө сыһа-сыһа тиллибитэ» диир этиитэ оруннаах. Олортон биһирдэстэрэ 1942 с. Чурапчы оройуонун 80 колхозтан 41-рин күөс өттүнэн Хоту көһөрүү буолбута. Бу издэннээх кырдыгы үйэтигингэ Дмитрий Павлович олохун кэлин отуттан тахса сылын «Хоту көһөрүүлүү» музейин тэрийэн, сүһүөҕэр туруоран дьон-сэргэ махтаһын ыла, үйэлэргэ умнуллубат уос номоҕо буолар үтүмэһнээх үлэни ытта, көһөрүүгэ аналлаах хас да кинигэни суруйан, көһөрүүлүү сорун-мунун, эрийин этэринэн-хааннарын билбит барахсаттары «тилиннэрдэ», үйэтигэ.

Дмитрий Павлович Мырыла орто оскуолатын учууталын Батарица Анна Дмитриевна кэргэн ылан сүрдээх эйэлээхтик, ыал буолан олохторун саҕалаабыттара 56 сыл буолла. Түөрт оҕону төрөтөн, улаатыннарар, үөрэтэн-такайан, киһи-хара, ыал оҕордулар. Сизинэр, хос сизинэр эйэлээх эбэлэрин манньыталлар, үрдэллэр-көтүтэллэр, олохторун уһаталлар.

Дмитрий Павлович олунньу 8 күнүгэр 88 сааһын туолар. Ытык саас. Орто киһи олохун устата доҕордоспут, эн-мин дэһиспит киһибэр, кини дьизэ кэргэнигар бары үчүгэйи тускулаабын булуохтун!

Тутууга – 40-тан тахса сыл

«Килбиэннээх үлэ» сыла. СӨ үтүөлээх тутууччыта, Чурапчы нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо Михаил Смирников туһунан

Наталья ЗАХАРОВА

Кэиники сылларга Чурапчыбыт, улууспут нэһиликтэрэ куораттыы саҥа таас тутууларынан, тупсаҕай көстүүлээх дьиэлэринэн тупса кизикэйин иһэр. Тупсаҕай тутуу - олох сайдыытын көстүүтэ.

Онтон ааспыт үйэ 70 – 90-с сылларыгар, сэбиэскэй тутуу мунгутаан сайдыбыт кэмигэр, 90-ус - 2000 сылларга, дойдуга уларыта тутуу сылларыгар биһиги оройуонмутугар тутуу хайдах барар этэй? Кыратык устуруйаны сэгэтэн кэпсиир буоллаҕа, 1957 сыллаахха Чурапчы оройуонугар кыраакый тутуу учаастага тэриллибитэ. Салайааччынан Гүляев Василий Васильевич үлэлээбитэ. 1986 с. тыа сиригэр тутууну ыттар «Якутсельстрой» уонна «Якутмежколхозстрой» тэрилтэлэри холбоон «Якутагропромстрой» тэриллибитэ. Чурапчытаагы МПМК «Агропромстрой» диэн өрөспүүбүлүкэбэ кизик биллэр үрдүк көрдөрүүлээх тэрилтэ буолбута, куруук өрөспүүбүлүкэбэ бастыггар кэжэлэригэр сылдыра, албахта ытыллар үлэ куоталаһытын күрэхтэригэр бастыра.

Мин бүгүн кэпсиир киһим, Саха өрөспүүбүлүкэтин үтүөлээх тутууччыта, Чурапчы нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо, 1973, 1976 сылларга «Социалистической куоталаһы кыйаһылааҕа» бэлиэлэринэн наҕараадаламмыт, 9-с пятилетка ударнига, 40-тан тахса сыл тутууга, онтон 20-чэ сылын биригэдьиригэр үлэлээбит Михаил Смирников.

Михаил Михайлович 1948 сыллаахха Төлөй Дирингэр төрөөбүтэ. Оҕо сааһа Мээндийэбэ ааспыт, оччолорго манна түөрт кылаастаах оскуола баара. Онно начаалынай кылаастарга үөрэнэн баран, салгыы Мугудай орто оскуолатыгар үөрэммитэ. Сайын ахсын дойдутугар тахсан, дьонулар көмөлөһөн, онтон кэлин окко биригээдэбэ үлэлиирэ. 1968 сыллаахха Сэбиэскэй Армия кэккэтигэр ынгырыллыбыта. 1970 сыллаахха ытык иэһин толорон, дойдутугар төннөн кэлбитэ. Армияттан кэлэн баран «Сельхозтехника» тэрилтэбэ үлэбэ кирибитэ. Онтон 1971 сыллаахха «Якутсельстрой» Чурапчытаагы учаастагар болуотунньугунан кирибитэ. Биригэдьиригэр болуотунньугунан, маастарынан, биригэдьиригэр үтүө суобастаахтык 40-тан тахса сыл пенсияга тахсыар дылы үлэлээбитэ. Ыарахан үлэбэ илиини араарбакка үлэлиэх диэтэххэ, эттэххэ дебэн эбэттэ!

Аан бастаан үлэлээбит тутууга - Чурапчыга бастакы гости-

нича дьинэ этэ. Кини үлэлини кэлбитигэр акылаата түспүт этэ. Ол бүтүөр дылы сылдыбыта. Билигин Дьинэ-уот коммунальной хаһаайыстыба тэрилтэтин контуората буолан турар. «1972 сыл сааһыгар Мындаҕайыга өрүһүнэн барарсанан бастакы буруус, обрезающей хаптаһын матырыяаллара кэлбиттэрэ. Ону кириэн сүөкээбиллэ. Бары биригэдьиригэр үлэлээбиллэ, кыраан дьинэ суоҕа, тыраактарынан састарон биэрэккэ таһаарарбыт. Ону тизээн таһааран ити урукку библиотекка таһыгар бастакы буруус дьинэни туппуппуг. Ити 1973 сыллаахха этэ. Ол дьинэ 2023 сыллаахха 50 сыл буолан баран көтүрүллүбүтэ.» - диэн кэпсиир Михаил Михайлович. Тутуу биригээдэлэрэ норуokka «Мастар» уонна «Таастар» диэн кылгатыллан, өйдөнүмтүөтүк ааттаналлара. Мастар икки улахан биригээдэ буолан наар икки кварталга 12-лин квартиралар мас олоорор дьинэлэр тутууларыгар үлэлииллэрэ. Маны таһынан социальный эбийиэктэргэ: контуоралар, гаражтар, спортивной саалалар тутууларыгар үлэлээбиттэрэ. «Барыта 7 начаалынньыкка үлэлээбитим, 12 квартиралар дьинэлэргэ, бу икки кварталга барытыгар үлэлээбитим. Санаторийга биригэдьиригэр 12 квартиралар, интэринээккэ - икки 12 квартиралар дьинэ тутууларыгар сылдыбытым. Аны нэһиликтэргэ, тыа сиригэр тахсан үлэлиир этибит. Ол курдук, Болтоново гараж, Хатылыга гараж-маастарыскай, Одьулуунга 12 квартиралар дьинэ, Кытаанахха детсад тутууларыгар үлэлини

сылдыбытым. Ити курдук...

Дьинэтэн-уоттан тизээн сылдыар ыарахаттардаах буолуода, эдэр буолан соччо наадыбаккын, билимнээтэтибит. Таас оскуола сыбаайытыгар икки-үс сыл сылдыбытым. Интэринээт-оскуола спортивной саалатын биһиги саҕалаабылпыт, акылаатыгар үлэлээбиллэ, биригэдьиригэр таһаарарбылпыт, үрдүн билиитэлэригэр саппыппыт. Оччолорго кыраан тизибэт буолан, үлэ барыта илиинэн барара. Эдэр уолаттар раствору наһаылкынан үөһэ таһаараллара, иккис этээскэ. «- диэн ахтар кырдыаҕас тутууччы. 20-чэ сыл биригэдьиригэр тухары Чурапчы киинин социальный эбийиэктэрин үксүн тутууларыгар сылдыбыта. Биригэдьиригэр үлэ хаачыстыбалаахтык барыта, эбийиэк кэмигэр тутуулуута улахан тутуулуутааҕа, биригэдьиригэр тэрилтэ тутуу киһитинэн буолара. Бу билигин ааһан көрдөбүнэ, барыта 40-ча эбийиэк тутууларыгар сылдыбыт эбит. Элбэхтэн аҕыһа ааттаахха: оройуон саалататын дьинэ, «Айыллаан» культуура дьинэ, КСК, гимназия мас дьинэ, ветеринария, нэһилиэк дьаһалтата, «Алмазэргиэнбаан» о.д.а. Михаил Михайлович биригэдьиригэр үлэлээбит, тутуу ымпыгын-чымпыгын баһылаабыт аҕа таһаарыстарын Иван Илларионовы, Николай Никитовы, Егор Лыткины, Егор Портнягины истин тылынан ахтар, киһилэр элбэххэ үөрөппиттэрин махталынан кэпсиир. МПМК - ба, тутуу үгэнигэр бара турар кэмигэр, биригэдьиригэр үлэлээбит, идэлэрин толору баһылаабыт доҕотторун, тутуу ыарахан үлэтигэр үлэлээбит уолаттарын Юрий Аджигитовы, Илья Адамовы, Анатолий Артемьевы, Михаил Бомбове, Прокопий Бушковы, Иван Дятяревы, Иван Галимуллины, онтон да атыттары үтүө тылынан ахтар. 90-с сыллар саҕалааныларыгар дойду үрдүнэн ыһыллы-тобуллу саҕаламмыта. Тутуу тэрилтэлэрэ сыһыа эститэлээн барытара. Михаил Михайлович биригэдьиригэр үлэлээбит уолаттарынан тутуунан дьарыктанар чааһынай тэрилтэ биригээдэтигэр кириэн чааһынай дьинэлэри, Чурапчыга социальный эбийиэк-

Наҕараадалара

Чурапчыга таас дьинэлэр тутуулуутугар, чуолалан Чурапчыга таас оскуола тутуулуутугар, тутуу биригээдэлэрин Молдавияттан, Украинадан, Монголияттан аҕалан үлэтэллэрэ.

Смирников М.М. 1948 с. балаһан ыйын 20 күнүгэр Мугудай нэһилиэгин Төлөй Дирингэ бөһүөлэгэр төрөөбүтэ. 1968-1970 сс Сэбиэскэй армия кэккэтигэр сулууспаһан баран 1971 с. «Якутсельстрой» Чурапчытаагы учаастагар болуотунньугунан үлэбэ кириэн баран, бочуоттаах сынныаһанга барыар дьинэ илиитин араарбакка бу тэрилтэ холбоһуутун, уларыһытын - тэлэрийиитин барытын аһан болуотунньугунан, биригэдьиригэр, маастарынан үтүө суобастаахтык үлэлээбитэ. Михаил Михайлович 1973, 1976 сс. «Социалистической куоталаһы кыйаһылааҕа» бэлиэлэринэн наҕараадаламмыта, 9-с пятилетка ударнига, 2013 сыллаахха кинизэ «СӨ үтүөлээх тутууччыта» үрдүк аат интэриллибитэ.

тэри тутууга үлэлээбиттэрэ. Ол курдук, «Маарыкчаан» телестудия, үөрэх управлениетин контуората, «Арчы» үөрэтэр киин, Д.П.Коркин аатынан спортивной музей о.д.а тутууларыгар үтүө суобастаахтык үлэлээбиттэрэ.

Михаил Михайлович кэргэнэ Татьяна Петровна «Саҥа олох» РИХ типографиятыгар 28 сыл тохтоло суох полиграфийынан үлэлээбитэ. Кини бастыг көрдөрүүлээх, үтүө хаачыстыбалаах үлэтинэн «ССРС бэчээтин туйгууну» үрдүк аатын ылбыта. Кини үлэтигэр бэриниэлээх сыһаанынан, киһи быһытынан эйэлэс-элэккэй майгытынан куруук биригэдьиригэр үлэлиир кэллээгэлэрин убаастабылынан туһанара. Татьяна Петровна 2023 сыллаахха ыарахан ырыыттан олохтон туораабыта. Михаил Михайловичтын 1970 сыллаахха холбоһон, 53 сыл биригэдьиригэр эйэлээхтик, үлэни өрө тутан олоһбуттара. 4 оҕоломуттара, хомойуох иһин, икки уол эдэр саастарыгар олохтон туораабыттар. Кыыстара Айталига Михайловна - Чурапчы улуунун киинизммит библиотечнай ситимин дьинээтэрэ, 3 оҕолоох, кыра уоллара Михаил Михайлович Төлөй Дирингэр олоорор, сылгыһыт, 3 оҕолоох.

Быһыл Чурапчы нэһилиэгэр «Килбиэннээх үлэ» сыла биллэриллибитэ. Биһиги нэһилиэкпитигэр үлэни өрө тутан кэлбит, үтүө суобастаах, таһаарылаах үлэтинэн Чурапчы нэһилиэгин Бочуоттаах олохтооҕо үрдүк ааты ылбыт дьонтон биригэдьиригэр СӨ үтүөлээх тутууччыта Михаил Михайлович Смирников буолар.

Михаил Смирников салайар «Сельстрой» учаастагын биригээдэтэ.

П Р И П О Д Д Е Р Ж К Е

Саха Өрөспүүбүлүкэтин инновациялар, цифровый сайдыыга уонна инфокоммуникационнай технологияларга министриистибэ

САХА ӨРӨСПҮҮБҮЛҮКЭТИН КУЛЬТУУРАҔА УОННА ДУХУОБУНАЙ САЙДЫЫГА МИНИСТРИИСТИБЭ

ТЕХНОПАРК ЯКУТИЯ
ИДЕН ПРЕДПРИЕМ В ЯКУТИИ

БЫЛЫР-БЫЛЫР, ЫРААХ-ЫРААХ, ОЛУС БҮТЭЙ ТДЫБАБА, УЛАХАН-УЛАХАН МАС УРДУГЭР КЫРАНААН НОРУОТ ОЛОРЕУТА УУ (БИЛИГИН ОЛКЭМИ ӨЙДҮҮР КИНИ СҮОХ ЭБИТ).

БУ БИЛИГИ СҮРҮНДЬОРОУЙДАРБЫТ: ДЬӨӨГӨЙ, ИЛИМЧЭЭНЭ УОННА МОБОТОЙ. БАРЫНЫ БАРЫ БИЛЭ-КӨРӨ САТЫЫР ОЛУС ӨЙДӨӨХ ОБОЛОР. КИНИЛЭР ДАБАНЫ, АРДЫГАР, ТУОХТАН ЭМЭ СОННЬУЙАР, ХОМОЙОР КҮННЭХ ДА БУОЛЛАМАР, ИННИЛЭРИН ХОТУ ХОРСУННУК БАРАН ИЭЛЭР.

ОЙУУР ОБОЛОРО

КОМИКС ДЭШИИ ЛЕСА

АЛТАРДАР БУ ТУУНАН ЧОПЧУ КИМТЭН, ХААН ИСТИБИТТЕРИН ӨЙДӨӨБӨТТӨР, СЭРЭЙДЭХХЭ, ЭБЭЭЛЭРЭДҮҮ, ХОС ЭБЭЭЛЭРЭДҮҮ КЭПСЭЭБИТТЕРЭ БУОЛУО. ОНТОН УЛААТАН БАРАННАР, ЭНИЭХЭ АНААН БУ КУРДУК УРУУЙДААХ КИНИГЭ ТАНААРДЫЛАР.

БУ ДЬОКУН КЫРДЫАБАС - СЭЭРКЭЭН, КИНИ ААН ДОЙДУ ТУУНАН БАРЫНЫ БАРЫ БИЛЭР, ОНОН, КИНИТЭН АРААС ИНТЕРИЭНИЭИ ИСТИЭХХЭ, БИЛИЭХХЭ СӨЛ.

КУНДУ ОБОЛОР, КЭПСЭЭММИТ САЛГЫТА УЛАХАН КОМИКС БУОЛАН ТАХСЫБЫТА - ӨРӨСПҮҮБҮЛҮКЭБИТ БИБЛИОТЕКАЛАРЫТТАН ЫЛАН ААБЫН!

АЛТАР, ХУДУОХУННУК
РОСТИСЛАВ ПАВЛОВ

ХУДУОХУННУК
МАРК ПАВЛОВ

ШРИФТОВИК
АЛЕКСАНДРА ЗАХАРОВА

ТЫЛБААСЧЫТ
ЛАДА СТЕПАНОВА

МЕНЕДЖЕР
АЙТАЛИНА ЗАМОРЩИКОВА

Күндү киһибит туһунан ахтыы

Күндүтүк саныыр кэргэним, ийэбит, эбэбит, хос эбэбит, Болугур, Хатылы нэһилиэктерин Бочуоттаах олохтооҕо, «Учууталлар учууталлара» бэлиэ хаһаайката, педагогическай үлэ, тыыл бэтэрээнэ **Курдарова Надежда Семеновна** ыарахан ыарыытан олохтон туораабыта бу дьыл, олунуу 3 күнүгэр 40 хонууга туолла.

Ийэбит 1935 сыллаахха ахсынны 5 күнүгэр Чурапчы оройуонун Хатылы нэһилиэгэр төрөөбүтэ. 1957 сыллаахха онус кылааһы бүтэрбитин кэннэ, Хатылыга босхоломмут комсомол сэкирэтээринэн үлэлээбитэ. 1960 сыллаахха Саха судаарыстыбаннай университетыгар тыахаһаайсыбатын салаатыгар кириэн, 1965 сыллаахха бүтэрэн, биология учууталынан Абый оройуонун Сэргэтиннаах абыс кылаастаах оскуолатыгар ананан үлэлээбитэ. 1967 сылтан Чурапчы оройуонун Амма орто оскуолатыгар 30-тан тахса сыл биология учууталынан үлэлээбитэ. Ол олохун саамай айымньылаах, дьооллоох сыллара этэ. Үлэтин олус таптыыра, үөрэнээчилэрин ис сүрэхтээн кыһаллан туран санаага угууяра, үөрэҕи ылыналларыгар араас ньымалары туһанара.

Биология кабинетыгар, оҕолор үөрэхтэрин өйдүүлэрин туһугар, элбэх көрдөрөр босуобуйалары толкуйдаан онгоруор, үөрэтэр тэриллэри булара, мана араас көрдөр, кыыллар чуучулап бара бааллара, олору Мындааҕайы олохтоотуттан К. С. Поповтан көрдөһөн онгоруор. Кабинетыгар, көрдүөргө күөх үүнээйилэри олордор, оҕолор онно уу кута, көрө-истэ сылдьалларыгар үөрэтэрэ.

Оскуола иһигэр «тыыннаах мунуук» диэни тэрийэн, кыра кыыллары иитэр этилэр, ордук кроликтары, аквариумна баһыктары, оҕолор сөбүлээн аһаталлара, көрөллөрө-харайаллара.

Сайын аайы ийэбит сыратын-сылбатын юннаттар үлэлэрин сайдыытыгар уурбута, билигин Амма орто оскуолата аграрнай хайысхалаах буоларыгар олук уурсубут эбит диэххэ сөп. Оҕолор оҕуруот арааһынай астарын оскуолаучаастагар, парниктарга үүннэрэр этилэр, ону бэйэлэрэ көрөллөрө-харайаллара, күһүн өлгөм үүнүүнү хомуйаллара, ону оскуола аатыттан, маҕаһынгга туттараллара, оскуола салалтата ол харчыттан оҕолорго хамнас гынан төлүүр. Ол кэмнэргэ оҕуруотунан дьарыктанар ыал тарбахха баттанар аҕыйах этилэр. Оҕуруот үлэтэ баһаам буоллаҕа, уһун сайыны быһа аттынааҕы үрэхтэн, оҕолор илиилэринэн баһан уу куталлара, кичээ аайы парниктары улахан таас түннүктэринэн сабаллара. Оскуола, кулууп таһыгар сибэкки арааһын үүннэрэллэрэ, онно эмиэ юннаттар сайыны быһа бүүбэй-дээн уу куталлара. Ол чэлигэ үүммүт, кэрэ сибэккилэр быыстарыгар, көрөр-истэр оҕолор хаартыскаҕа түспүттэрин, Чурапчы райкомолун үлэһиттэрэ Москваҕа быыстапкаҕа ВДНХ-ҕа ыыппыттар. Бу юннатскай үлэҕэ элбэх оҕо сырдаларын ууран бэркэ үлэлииллэрэ, кинилэр кэлин: «Учууталбыт наһаа үлэһит этэ, барытын тапталынан онгоруор, биһиэхэ элбэх билии биэрбитигэр, үлэҕэ үөрэппитигэр олус махтанабыт», диэн биһиэхэ махталларын биллэрэллэрэ.

Бөһүөлэкпит күөбүнэн чэлигэригэр ийэбит кылааста кырата суох дии саныыбыт. Оскуола таһыгар саас аайы онус кылааһы бүтэрбиттэр бэс, харыйа олордон бастаах кылаас үөрэнээчилэригэр көрдүннэр, харыстаатыннар диэн туттараллара, уулуссаны көгөрдүүгэ бэһи, харыйалары түөрэн киллэрэн олордоллоро, ол мастар билигин оскуолабыт аттыгар чэчири үүннэрэр үөрдэллэр. Ол эмиэ Надежда Семеновна сыралаах үлэтинэн, тэрийиитинэн онгоһуллубут бэртээхэй көсүлүбүт этэ.

Ол элбэх үлэлэр түмүктэринэн, Чурапчы оройуонун оскуоаларын биология кабинетыгар үлэлэрин көрүүгэ Амма орто оскуолата оройуонна инники кэлиэҕэ сылдьара.

Оскуола иһинэн кылаастарынан сыл аайы үөрэххэ, бэрээдэккэ, пионерскай үлэҕэ күрэхтэһии буолара. Ийэбит кылаас салайааччытынан эмиэ үлэлиирэ. Ол курдук, кини сайлар кылаастара хаста да күрэхтэргэ бастаан, Черкөөхтөөбү түмэлгэ, Абаҕаҕа, Саһыл Сыһыыга, Мирнэй куоратынан, Чернышевскайынан сылдьан кэлитэлээбиттэрэ.

Кэлин сылларга айылҕа харыстабылын оскуолаҕа үөрэтии кириэн, география, экология учуутала Николай Иннокентьевич Протодьяконов салайааччылаах, сайынын өрөспүүбүлүкэтээҕи «Кустук» лааҕыры үлэлэппиттэрэ. Оҕолор араас оройуоннартан кэлэн, айылҕалыын атыһан, биһиллэрин-көрүүлэрин байытан, сыһыанан бараллара. Айылҕа харыстабылын министриэтибэтигэр биолог учуонай Петр

Николаевич Тимофеев уонна да атын айылҕа харыстабылын үлэһиттэрэ кэлэннэр лааҕыр үлэтин көрөллөрө, субэлииллэрэ. Кинилэр Надежда Семеновнаҕа, элбэх сыллаах энкилэ суох үлэтин түмүгүнэн, үрүҥ көмүс остуолга ууруллар бэлиэ туттарбытара.

Тапталлаах оскуолатыгар уһуннук бииргэ үлэлээбит, убаастыыр үлээннээхтэрин көрүстэҕинэ олус үөрэрэ. Үөрэппит оҕолорун кытта бэркэ уопсай тыл булан кэпсэтэрэ, бэйэлэрэ эбэ, эһэ буолбут үөрэнээчилэрэ умнубаттарыттан толору дьооллорго. Онно эппиэттээн, үөрэппит оҕолоро диэтигэр кэлэ тураллара, бырааһынньыктарынан сибэкки, бэлэх аҕалаллара, оскуоланы бүтэрбит ыңчаттара көрсүһүүлэригэр ыгыраллара. Ол кэмнээҕи үлэлээбит сылларын туоһулуур наҕараадалара, учууталлары аттестациялааһын түмүгүнэн туттарыллыбыт Арассыыйа үөрэбириитин министриэтибэтин элбэх бочуотунай грамоталара, Социалистическай куоталаһы кыайыылааҕын бэлиэлэрэ, Амма орто оскуолатын Бочуоттаах кинигэтигэр кирибитэ, «Учууталлар учууталлара» бэлиэтэ туоһулууллар.

Кэлин Чурапчыга тахсан оскуола-интэринээккэ иитээнчигэн үлэли сылдьыбыта, ол кэмнээҕи үөрэнээчилэрэ, куруутун диэтигэр кэлэ сылдьаллара, олус истинник көрсөллөрө. Пенсияҕа тахсан баран, Мындааҕайы сэбиэтигэр сэкирэтээринэн талыллан, нэһилиэк сайдарыгар үлэлэспитэ.

Аҕабытынан 64 сыл бииргэ эйэлээхтик ололбуттара, биэс оҕолоохтор, элбэх сизэннээхтэр, хос сизэннэрдээхтэр.

Ийэбит киһи быһыытынан наһаа эйэбэс этэ. Хаһан да кыһыран, хомойон сылдьыбыта суоҕа, кэргэнигэр, оҕолоругар, дьонго олус болҕомтолооҕо, үлэтигэр кыһамньылааҕа, аймактарыгар истинг сыһыаннааҕа, сылаас чэйинэн, өлгөм остуолунан көрсөрө, кыаҕа тийэринэн наар көмөлөһөрө. Ылалларын кытта истинг сыһыаннааҕа, ылса-бэрсэ ололбуттара. Сир аһын хомуйарын, айылҕаҕа сылдьарын олус сөбүлүүр. Дьоммут ынахтаахтара, үрүҥ илгэнэн ийэбит араас астары бэлэмнээн күндүлүүр. Кини оҕуруоччут бэрдэ этэ, дьон сүбэ ыла кэлэллэрэ, ололбут үүнээйилэрэ чэчири үүнэллэрэ, олбуорбут иһигэр арааһынай талахтар, мастар элбэхтэр. Ийэбит иллэн кэмигэр оҕолоругар, чугас дьонугар анаан иистэнэрэ, харыскал онгоруура, кыбытык тигини, туоһунан онгоһуктары сөбүлээн онгоруор, дьингээх далбар хотун этэ.

Күндү киһибитин сүтэрбит ыар күннэригэр көмөлөспүт, өйөбүт буолбут дьоммутугар-сэргэбитигэр махтанабыт, үтүө санаабыт эһигини кынаттаатын, доруобай, дьооллоох буолун!

Кэргэнэ, оҕолоро, сизэннэрэ, хос сизэннэрэ.

БИЛЛЭРИИ / ОБЪЯВЛЕНИЕ

► Алёна Никитична Макарова аатыгар бэс 19 күнүгэр бэриллибит Сылан орто оскуолатын бүтэрбитин туоһулуур 169532 Б нүмэрдээх аттестат сүппүтүнэн, дьингэ суоһунан аабыллар.

► Дмитрий Васильевич Петров, 01.06.1981 с.т., аатыгар бэриллибит баһыаннай билиэт сүппүтүнэн, дьингэ суоһунан аабыллар.

КУТУРБАН

Өр сылларга сэллик диспансерыгар медицинскэй сизэстэрэнэн үлэлээбит кэлиэҕэбит, Чурапчытаагы киин балыһа бочуоттаах бэтэрээнэ

ШАДРИНА Марфа Васильевна

ыарахан ыарыытан олохтон туораабытынан, оҕолоругар, сизэннэригэр, чугас дьонугар, табаарыстарыгар дириҥ кутурбаммытын биллэрэбит.

Чурапчытаагы киин балыһа кэлэктиибэ, профсойууһа, сэллиги эмиир диспансер кэлэктиибэ.

Улуус сонуннарын бу сизэнэн кириэн көрүн

инфографика

ВНИМАНИЕ! ТЕЛЕФОННЫЕ МОШЕННИКИ! Вы получили СМС?

Проявляйте бдительность! НЕ ОТВЕЧАЙТЕ!

ВЫГРЫШ	ВИРУСНАЯ АТАКА	ПРОСЬБА О ПОМОЩИ	КАРТА ЗАБЛОКИРОВАНА	ПРОСЬБА ПЕРЕЧИСЛИТЬ ДЕНЬГИ
Поздравляем! Вы выиграли автомобиль. Подробности по телефону +7	Ваш телефон заражен. Для устранения проблемы позвоните по номеру 1047	Маме, у меня беда! Срочно позвони на этот номер срочно, помощь понадобится! Позвони!	Ваша карта заблокирована. Перезвоните по номеру +7	Зачислено 200,00 руб. Переводите баланс за 0%

НЕ ОСУЩЕСТВЛЯЙТЕ ПРЕДОПЛАТУ ПО ОБЪЯВЛЕНИЯМ С САЙТОВ! СООБЩАЙТЕ КОДЫ БАНКОВСКИХ КАРТ! ПЕРЕВОДИТЕ ДЕНЬГИ НЕЗНАКОМЫМ ЛИЦАМ!

"САНА ОЛОХ" хаһыат

Кыһыҥҥай эргэсхэр
ГОРОНОВА
Людмила
Владимировна

Түрүөтүчүлөр: СӨ Ырабылгылыыстыыта, Саха Өрөспүүбүлүтэттэ "Саха сэтэти" Судаарыстыбаннай автономнай тэрилтэтэ.
Таһааралыгы: СӨ "Саха сэтэти" ГАУ
Таһааралык адрэсэ: 677000, Дьоккуускай к., Орджоникидзе уул. 31, 124 каб. тел./факс: (411-2) 34-39-17 e-mail: sakhapress@mail.ru. Российскай Федерация Россия Федерация СӨ Саламаттаагыр 2020 с. бэс ыйан 3 күнүгэр регистрацияламмыт нүмүрү— ПИ №ТУ/14-00559.

Эргэсхэҥиэ адрэсэ: 678670, Чурапчы сэл., П.П.Павлова, 26 а. Тел./факс: 41-332, эргэсхэҥиэ— 41-265. E-mail: sanaoloh@mail.ru, сайт: sanaoloh.ru, telegram: @sanaoloh

Аһтар сурууһу эһиги санаа редицаа позициятыгар иһиги сөө түбүтүр буолуох. Сурууһу кыһыгар чыгыһтар кыһыгыттарыгар эппиэттэһи аһтар тус бойбэ суруу.

Индиксэ: ПИ964. Бөһөккө сакка № 5 (11984). Көмөһө 2 б.л. Ахсаан 990. Хаһыат сыйыта 26 солк. Хаһыат таһаарыа быһыла: бээтинсэҕэ таһар.

Хаһыат 06.02.2025 с. бөһөккө бэриһинэ, 07.02.2025 с. таһааста. Дьоккуускай к. Видюйский переулок, 20 №-дээх дыһыгэр, "Ю.А. Гагарин аһыан Дьоккуускайдыагы өрөспүүбүлүкэтээҕи типография" АУо бөһөтүтэнэ.

@SANAOLOH